

Efter tre års insatsberedskap

Swafrap AJS37 upphör

Den 31 december upphör det internationella snabbinsatsförbandet med Viggen, Swafrap AJS37. I förbandets frontlinje finns flygdivisionen "Urban Röd", som de senaste åren ägnat mycket kraft åt att kunna verka i en internationell miljö, i samverkan med andra nationers flygstridskrafter.

Trots tre år med 30 dagars insatsberedskap har förbandet dock inte engagerats i något skarpt uppdrag. Divisionschefen major Per Nilsson är dock nöjd med den internationelliserade förmåga som divisionen utvecklat.

AV PETER LIANDER

►►► **D**et internationella snabbinsatsförbandet Swafrap AJS37 har sedan den 1 januari 2000 varit organiserat och redo för att vara operativt med 30 dagars varsel. En insatsberedskap som upphör vid utgången av 2003. Därefter övergår uppgiften till F 17 i Ronneby som ansvarar för det nya förbandet Swafrap JAS39 med början den 1 januari 2004.

Som bekant är det F 21 i Luleå som ansvarat för Swafrap AJS37. Ett förband som med Viggens spaningsversion AJSF 37 haft flygspaning som operativ huvuduppgift.

Piloterna i förbandet ingår i F 21:s första division, populärt kallad Urban Röd, med major **Per Nilsson** i spetsen. Han har varit divisionschef relativt länge, sedan 1996, och kan som sådan se tillbaka på en intensiv period där verksamhetens inriktning förändrats stort.

Per Nilsson har stortrivts med uppgiften som divisionschef redan från början och att i synnerhet de senaste fyra åren har medfört än mer stimulans i arbetet. Han nämner särskilt de internationella kontakterna, deltagandet i ett flertal internationella övningar och att få arbeta med en högt prioriterad uppgift som Swafrap AJS37 inneburit.

Allt detta har skett i en tid då Försvarsmakten som helhet i ominrikningens tecken genomgått stora förändringar, i kombination med hårda ekonomiska besparingskrav. Även om Urban Röds

flygplanspark tillhör den äldsta Viggengenerationen, så har ominrikningens mål mot bland annat internationalisering dock medfört att det målinriktat har satsats på divisionens verksamhet.

– Vi har fått mycket flygtid och det har satsats på övningar och materiel, säger Per Nilsson.

Frågan om att använda det svenska spaningsflyget till insatser i internationella sammanhang började bli aktuell under slutet av 1990-talet. Då fanns det spaningsflyg både vid F 10 i Ängelholm och F 21, men vid F 10 var utfasningen av Viggens redan inplanerad till år 2000.

När det på allvar började bli dags att organisera ett insatsförband för utlands-

uppdrag återstod således endast Urban Röd.

– Jag förstod tidigt att det var vi som skulle få uppgiften, säger Per Nilsson. Den första arbetsdagen i januari 1999 åkte jag till luftstridsavdelningen i Högkvarteret, där frågeställningen var om vi kunde ställa upp med två veckors varsel. Men det blev aldrig aktuellt då.

Efterhand tog planerna på det första svenska internationella snabbinsatsförbandet med stridsflygplan alltmer form. Utöver Urban Röd fick flygflottiljen F 21 i uppgift att organisera Swafrap AJS37, vilket skedde under viss tidspress.

Som divisionschef ställdes nu Per Nilsson inför den tuffa uppgiften att vara chef för en division som plötsligt skulle kunna sättas prov under skarpa förhållanden, helt olik den välbekanta och fredsmässiga vardagsverksamhet som divisionen dittills bedrivit.

Var det för din del helt självklart att ställa upp?

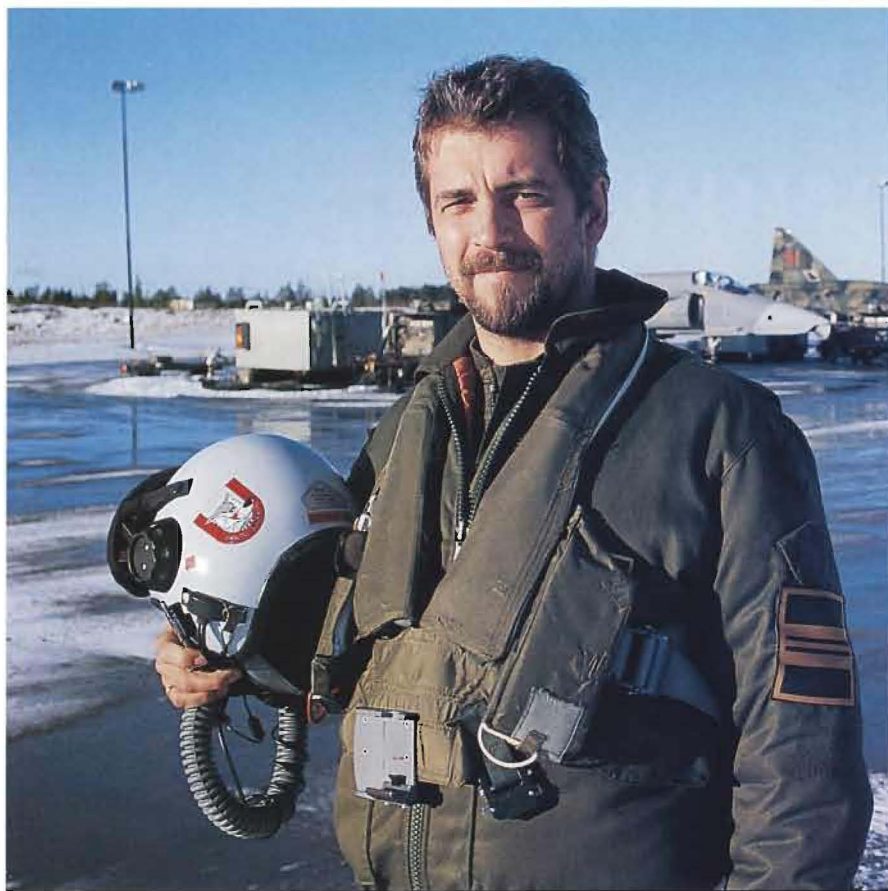
– Ja det var det, även om det naturligtvis fanns vissa tveksamheter och mycket att ta hänsyn till, bland annat med tanke på min familj. Men i grunden ansåg både jag och divisionen att det var rätt, säger Per Nilsson.

Situationen var inte okomplicerad, för de berörda gällde det bland annat att ta ställning till den privata situationen, ekonomiska villkor, hur länge man skulle vara

Divisionen Urban Röd vid F 21 i Luleå kommer att flyga med olika versioner av Viggens till och med 2006.

Bilder: Peter Llander/Försvarets bildbyrå

Major Per Nilsson har varit divisionschef för F 21:s första division sedan 1996.

kunnat verka med ett väl beprövat flyg-system och på så sätt börja bygga upp erfarenhet inför framtida utlandsuppdrag.

Unik mix

Nu väntar en mera vardaglig tillvaro för Urban Röd, med spaningsflyguppgifter som havsövervakning och incidentberedskap med både spanings- och jaktflyg. Divisionen är ju unik eftersom den flyger med fyra olika Viggens-versioner; de två spaningsvarianterna AJSF 37 och AJSH 37, ett fåtal JA 37D Jaktviggens samt det senaste tillskottet SK 37E som används till telekrigstörning.

Tillförseln av den tvåsitsiga SK 37E har medfört att divisionens uppgifter utökats, vilket även inkluderat deltagande i den multinationella övningen Elite i Tyskland i våras. Nya systemoperatörer har utbildats under hösten och det har också genomförts samövningar med telekrigstörning mot Gripen-piloterna hos granndivisionen Urban Blå.

Är det inte risk för att det kan uppstå motivationsproblem för divisionen nu när förutsättningarna förändras?

– Det finns en viss fara för det, eftersom vi inte blir lika prioriterade som tidigare och under hand även ska fasa ut Viggensystemet, säger Per Nilsson.

Divisionen har relativt många piloter, cirka 20 man, varav fyra är elever som genomför grundläggande flygslagsutbildning på spaningssystemet och inte, kanske något förvånande, på den avsevärt modernare JA 37D.

– Det beror på att de flygplanen tas ur bruk här på F 21 till sommaren, säger Per Nilsson. Hangaren ska nämligen byggas om för att kunna användas när divisionen ska skola om till Gripen, vilket planeras till 2006.

Men innan dess blir det byte också på divisionschefsposten. Per Nilsson lämnar F 21 vid årsskiftet för att tillträda en befattning vid Flygtaktiska kommandot i Uppsala.

borta etc. Just avtalsfrågorna kom att stundtals att bli en besvärlig del att lösa.

En annan faktor att ta hänsyn till var hur länge det var lämpligt att en enskild pilot flög i en verksamhet med relativt enformiga flyguppdrag med liten variation. Så småningom bestämdes det att piloterna vid en utlandsinsats omväxlande skulle tjänstgöra i den skarpa verksamheten i sexveckorsperioder.

Alltid på engelska

Vad är den största skillnaden för divisionen sedan 1996?

– Vi har blivit alltmer internationaliserade. Vi använder nästan alltid engelska i luften, vi har fått stor erfarenhet av hur utländska divisioner planerar sina uppdrag, vi använder nya kartbeteckningar och engelska benämningar på olika begrepp även om det finns en svensk motsvarighet, säger Per Nilsson.

– Flygövningsmässigt är inte skillnaden lika stor, vi flyger liksom tidigare

mycket på låg höjd. Under vissa perioder har vi övat att flyga på det sätt som det var tänkt att vi skulle göra under en utlandsinsats, vilket skett på medelhöga höjder och med jaktskydd.

Har ni applicerat Natos metodik också på den nationella delen också?

– Ja det har vi, men vi upptäckte att det egentligen inte var så stor skillnad. Vi övar fortfarande mycket enligt den tidigare svenska taktiken. Den är mer varierad och ger oss möjlighet att bli bättre som piloter, än att bara öva spaningsflygning på medelhög höjd.

Per Nilsson nämner också att divisionen har flugit mycket. Varje pilot ska ha flugit minst 120 timmar under ett år för att kunna delta i en skarp utlandsinsats.

Nu har tre år med beredskap gått men det blev aldrig någon insats utomlands, vilket Per Nilsson ur vissa aspekter beklagar.

– Jag tror att det hade varit bra för flygvapnet om förbandet hade satts in till exempel på Balkan, och i en lågkonflikt